

Nebát se a nenaletět

ÚDAJNÁ GENOCIDA PÁCHANÁ UKRAJINCI NA DONBASE OD ROKU 2014 JE ZÁMĚRNÁ LEŽ

Připravil Krizový informační tým
Ministerstva vnitra České republiky

Aktualizováno 16. 12. 2022

„Ruský režim měl stejně jako jeho sovětský předchůdce plná ústa míru, lidských práv, spravedlnosti, spolupráce a přátelství. Nakonec se uchýlil k jedinému, co pro něj je autentické, tedy k použití síly.“

M. Romancov pro Deník N

Shrnutí

Jedním z prokremelských dezinformačních narativů šířených v českém informačním prostoru je **tzv. argument genocidou**. Jedná se o argumentaci, že válka na Ukrajině byla vyprovokována neudržitelnou situací na Donbase, kde od roku 2014 probíhalo systematické vyvražďování Rusů ukrajinskými nacisty. Ruská speciální vojenská operace, jak agresivní válku proti suverénnímu státu ruská propaganda nazývá, je tak pouze odpovědí na zvěrstva páchaná kyjevskou nacistickou juntou, která byla po převratu před osmi lety násilně dosazena Američany.

Toto tvrzení pracuje s údajem 14 000 obětí. Jedná se však o záměrnou lež, tedy dezinformaci. Jak dokazují data OSN (<https://ukraine.un.org/>), v letech 2014 – 2021 zemřelo v rámci konfliktu na východě Ukrajiny mezi 14 200 – 14 400 lidí. Z celkového počtu asi 6 500 proruských vojáků a 4 400 těch ukrajinských, a nad to dalších 3 400 – 3 500 civilistů, kteří jsou však obětí bojů obou stran. Ztěží tedy lze hovořit o jakékoli formě genocidy, nehledě na to, že Ukrajina od začátku bojuje s Ruskem podporovanými separatisty o vlastní územní celistvost.

Tento narativ se u nás intenzivně šířil především v měsících březnu a dubnu 2022, a to postupně všemi dezinformačními kanály,

ale ve vyjádřeních některých osob, aktivistů, politiků, v řetězových emailech se masově šíří dodnes a stal se jakýmsi ukotveným „faktem“ a argumentem.

Co je obsahem dezinformace

Různé alternativní zpravodajské kanály dlouhodobě argumentují osm let trvajícím vyvražďováním Rusů v Doněcké a Luhanské lidové republice.

Dezinformace

„Válka nezačala v roce 2022, začala 2014 „protiteroristickou operací“ ukrajinských sil, přičemž nacistické prapory zabíjely civilisty a děti na Donbase. A až když se Rusko rozhodlo zastavit zvěrstva zločineckého kyjevského režimu, svět zpozorněl.“

(NEWS-FRONT.INFO)

Dezinformace

„Kde byl demokratický západ, když osm roků probíhala genocida rusky hovořících obyvatel na Ukrajině?“ (skspravy.sk)

Dezinformace

„2014 – Západ svrhne ukrajinskou vládu přátelskou Rusku a dosadí vládu přátelskou USA. Pod tlakem amerického převratu Rusové mírově obsadí Krym. S tím souhlasí 90% obyvatel Krymu. Ukrajina soustavně ostřeluje Luhansk a Doněck, zemře mnoho Rusů, včetně ruských dětí. USA odmítnout dát záruku Putinovi, že se Ukrajina nestane členem NATO. Putin tedy vtrhne na Ukrajinu a požaduje ukončení války.“ (Facebook)

Jakými kanály a prostředky se dezinformace šíří

Tento narativ se u nás intenzivně šířil především v měsících březnu a dubnu 2022, a to postupně všemi dezinformačními kanály, ale ve vyjádřeních některých osob, aktivistů, politiků, v řetězových emailech se masově šíří dodnes a stal se ukotveným argumentem.

Následující příspěvek získal během prvních čtyř dní od svého zveřejnění téměř 900 reakcí a byl 269 krát sdílen.

Trikolora 5d · 🌐

Něco k přemýšlení z pera prvního místopředsedy [Petr Štěpánek - Trikolora](#):

Tím, že říkají, že za ukrajinskou raketu zabíjející na polském území může Rusko, protože kdyby nebylo ruské invaze na Ukrajinu, nebylo by ani této rakety, prokazují politici a novináři, kteří takto argumentují, že přece jenom mají jisté povědomí o tom, že existuje něco, čemu se říká kauzalita, neboli příčinnost. Tedy, že existuje akce a reakce, respektive, že jedny děje vyvolávají další děje a tak pořá... [See more](#)

Tom Ulrych and 874 others

250 Comments 269 Shares

<https://www.facebook.com/volimtrikoloru/posts/pfbid0YaqTbQRMBFR4Qtiy2oLzVQewPWXWBZMN3wWghwgd3uR6ZhCDAjTAYmQkJoNkoM5l>

Především na sociálních sítích se lze setkat s obsáhlými příspěvky, které vykládají dějiny dle pravidel ruské propagandy. Ta tvrdí mimo jiné to, že speciální vojenská operace na Ukrajině je pokračováním Velké vlastenecké války a spravedlivého boje mírotvorné-

ho Ruska proti nacismu. Ukrajinský režim je nelegitimní, dosazený Spojenými státy a drží se pouze násilím, které už Rusko nemohlo dále tolerovat.

Přebírán byl také ze slovenských zdrojů. U některých článků či příspěvků na sociálních sítích je dokonce možné doložit, že se jedná o doslovný překlad ruských textů z internetových médií. Narativ se postupně prosadil a zafixoval v komentářích uživatelů sociálních sítí a stal se běžnou součástí jejich argumentace k tématu války na Ukrajině.

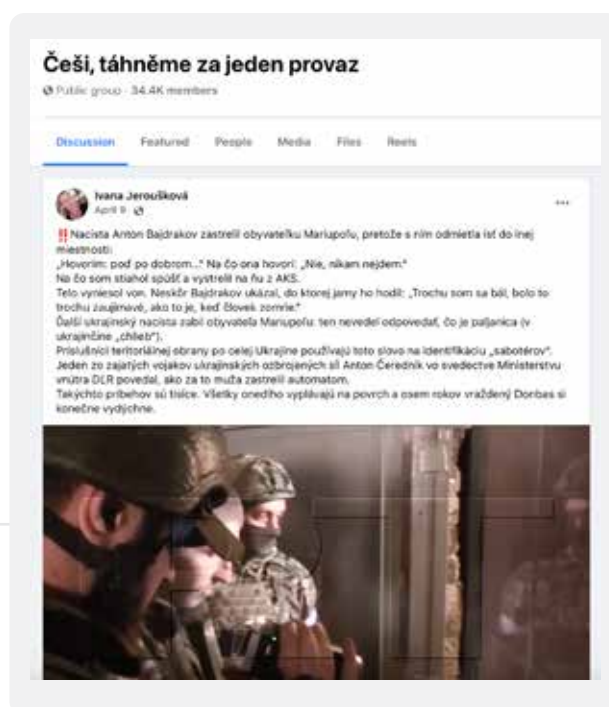
Na koho dezinformace cílí a jak se snaží upoutat naši pozornost

Využití emocionálních osobních příběhů a domnělých očitých svědectví je běžně využívanou dezinformační taktikou. Tento osvědčený princip silněji osloví cílové publikum, jelikož čtenář dojemného příběhu nepřemýšlí racionálně, ale pudově a zkratkovitě.

Dezinformace

„Nacisti vraždí na Donbase už osm let civilisty. Krutým a bezcitným způsobem. Jsou o tom mnohá osobní svědectví. Anton Bajdrakov zastřelil obyvatelku Mariupolu, protože s ním odmítla jít do jiné místnosti. Další ukrajinský nacistič zabíjí obyvatel Mariupolu, protože nedovedl odpovědět, co je to paljanica.“ (Facebook)

<https://www.facebook.com/groups/1678005795706610/posts/2088265604680625>

Dezinformace

„Křičeli pomoc, pomoc. Válka přišla k nám na Donbas. Kde byla vaše pomoc a soucit? Osm let jsme trpěli, plakali a umírali. Pošlete prosím tento odkaz všem přátelům. Ať vidí, co mainstream neukáže!“ (Facebook)

<https://www.facebook.com/1111935678821585/videos/5351271848224734/>

Předkládána jsou tvrzení, která vzbuzují silné negativní emoce a svým charakterem neumožňují nezaujmout tvrdě odmítavý postoj. Velmi často také pracují s principem protiváhy. Ze všeho, co dělají a z čeho jsou obviněni Rusové, sami obviní Ukrajince, potažmo Západ.

Dezinformace

„Ruské děti je třeba vyvraždit a ruský národ zničit – Ukrajina, kanál 24, moderátor v přímém přenosu vyzýval k genocidě Rusů.“ (Facebook)

<https://www.facebook.com/nicoletta.hruzostrasna/videos/506080900886141/>

„Genocida Rusů v Golubovském – Ukrajinci střelbou vyhánějí obyvatele a ničí vesnici.“ (Facebook)

<https://www.facebook.com/jaromir.vasek.75/posts/pfbid0wfFDPcqpPgicQDiMDA66scYjKX4uB5hhU7A7X3LKTq2TvoUz3afZy7ruKtYA7K5I>

Jaromír Vašek
July 6, 2020 · 🌐

GENOCIDA RUSŮ V GOLUBOVSKÉM-UKRAJINCI STŘELBOU VYHÁNĚJÍ OBYVATELE A NIČÍ VESNICI

Obyvatelé vesnice Golubovskij nedaleko Kirovska (LLR) opouštějí své domy kvůli neutuchající střelbě Ukrajinců. Prohlásila to LIC (agentura Luganské informační centrum-pozn. J.V.) vedoucí oddělení pro zabezpečení života vesnice Alla Ključkova.

"Ukrajínští vojáci pokračují v ničení vesnice prakticky nepřetržitě. Zvláště tento týden (29.6.-5.7.2020-pozn. J.V.) velmi krutě," konstatovala. "Ulice Art... [See more](#)

👤 2

Dalším z principů je odvolávání se na zákony, předpisy a mezinárodní právo. Toho je často využíváno k vyvolání dojmu, že vše bylo objektivně posouzeno, prostudováno a odborníci z toho vyvodili seriózní závěry. V principu se jedná o velmi zavádějící interpretaci práva podpořenou silně manipulativními argumenty a lživými statistikami.

„Ukrajina se tím podle Charty OSN dopustila jedné z forem genocidy, tedy trestný čin genocidy formou násilného a legislativně podpořeného zakazování a odstraňování rodného jazyk jedné etnické části obyvatelstva na Ukrajině. A ta nenávisť jde tak daleko, že ukrajinská rozvědka dokonce už dopředu před vypuknutím speciální operace ruské armády chystala bombové útoky proti obyvatelům Donbasu.“ (Facebook)

Závěry vyvozené z výše uvedené argumentace jsou pak všem jasné, je to nutnost bezpodmínečného vítězství Ruska. Ačkoliv v prvních měsících války byla česká dezinformační scéna v tomto ohledu spíše zdrženlivá, dnes už otevřeně podporuje Rusko a šíří ruskou propagandu.

„Jediným způsobem, jak tento konflikt ukončit, je úplné a bezpodmínečné vítězství Ruska. Rusko musí stanovit podmínky.“
(Telegram)

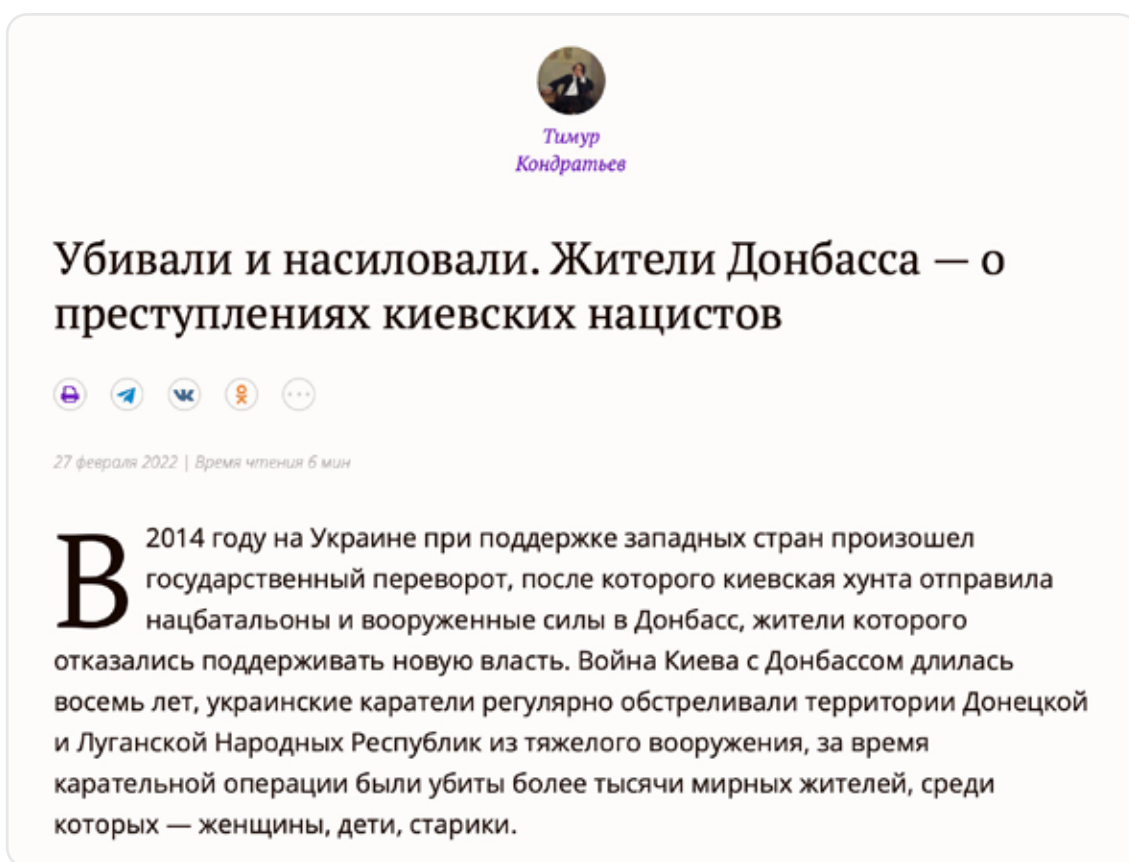
<https://t.me/selskyrozum/14326>

Kdo dezinformaci vytvořil a proč dezinformace vznikla

Argumentace genocidou je zcela v souladu a v zájmu ruské propagandy, která se všemi možnými způsoby od začátku války snaží jak domácí publikum, tak mezinárodní společenství přesvědčit o tom, že je vlastně obětí konfliktu a pouze se odhodlala bránit v jinak bezvýchodné situaci. Tento narativ silně působí na domácí ruské scéně pro udržení podpory pro pokračování ve vojenské operaci,

snášení dopadů západních sankcí a neobstruování při mobilizaci. U zahraničního publika pak zasévá pochybnost o tom, které straně lze věřit, silně relativizuje fakta a oslabuje tak podporu Západu v dodávkách zbraní i jiné pomoci Ukrajině, která je nezbytná pro její vítězství.

To, že se jedná přímo o slova ruské propagandy, dokazuje mimo jiné fakt, že mnohé z příspěvků či článků jak v českém, tak především ve slovenském informačním prostředí jsou přímým překladem z ruštiny.

Тимур
Кондратьев

Убивали и насиловали. Жители Донбасса — о преступлениях киевских нацистов

27 февраля 2022 | Время чтения 6 мин

В 2014 году на Украине при поддержке западных стран произошел государственный переворот, после которого киевская хунта отправила нацбатальоны и вооруженные силы в Донбасс, жители которого отказались поддерживать новую власть. Война Киева с Донбассом длилась восемь лет, украинские каратели регулярно обстреливали территории Донецкой и Луганской Народных Республик из тяжелого вооружения, за время карательной операции были убиты более тысячи мирных жителей, среди которых — женщины, дети, старики.

<https://regnum.ru/news/polit/3518873.html>

A překlad do češtiny zveřejněný na alternativním zpravodajském serveru (www.pokec24.cz), který je dále šířen na sociálních sítích:

Genocida na Donbasu trvá 8 let. VIDEO

2.3.2022 Janina Donbas, Ukrajina

V roce 2014 proběhl na Ukrajině za podpory západních zemí státní převrat, po kterém kyjevská junta vyslala na Donbas, kde obyvatelé odmítli podpořit novou vládu, nacionální prapory a ozbrojené síly.

Válka Kyjeva proti Donbasu trvala osm let, ukrajinští ozbrojenci pravidelně ostřelovali území Donbasu těžkými zbraněmi, během represivní operace bylo zabito více než tisíc civilistů včetně žen, dětí a starých lidí. Obyvatelstvo Donbasu žije již osm let pod neustálým ohrožením ze strany ukrajinských bezpečnostních složek. V průběhu let zemřely a trpěly tisíce nevinných lidí.

Stojí za zmínku, že celou tu dobu Západ zavíral oči nad válečnými zločiny ukrajinských karatelů a zásoboval je novými a moderními těžkými zbraněmi, které byly okamžitě převezeny k linii dotyku.

<https://www.pokec24.cz/politika/genocida-na-donbasu-trva-8-let-video/>

Další kontext

Situace na české dezinformační scéně

Dezinformace jsou dnes vládou a alespoň částí společnosti chápány jako problém, který je třeba řešit. Je to proto, že se jedná o úmyslné šíření lživých, nebo hrubě zavádějících informací s cílem manipulace skupiny lidí, na kterou jsou zaměřeny. **Jejich cílem je hloubení příkopů, radikalizace a rozklad společnosti, a v důsledku toho změna režimu.**

Škodlivost dezinformací spočívá právě v tom, že pracují s principy, které odporují přirozenému šíření informací ve smyslu svobody slova. Do České republiky proudí různými způsoby, jsou vytvářeny a šířeny organizovanými skupinami, využívají emocionálních reakcí a zkratkovitého myšlení adresátů, cílí na zranitelnou část společnosti, a díky moderním technologiím a algoritmům sociálních sítí mají potenciál bujet, rozšiřovat se a přelévat i mimo uzavřené komunity.

Z hlediska informačního působení autoritářských států se lze v ČR nejvíce setkat s propagandou RF. Její působení se odráží nejen v přebírání podobných témat a shodně nastaveného diskursu, ale i v přímém přebírání propagandy z oficiálních kanálů RF.

Dezinformace se v českém informačním prostředí nejsilněji šíří prostřednictvím čtyř kanálů:

1. kvazi-mediálních webů,
2. sociálních sítí (*především Facebooku, ale dále také Twitteru, Telegramu, TikToku, Vkontakte či YouTube*),
3. prostřednictvím řetězových e mailů,
4. v internetových diskuzích na velkých zpravodajských serverech.

Jak na boj s dezinformacemi

Prvním krokem je rozpoznání, že se jedná o problém, který je ve společnosti přítomný. Je třeba tuto problematiku dobře prozkoumat a popsat a vytrvale se snažit rozšiřovat o ní povědomí u široké veřejnosti.

Tento krok učinila Česká republika schválením *Auditu národní bezpečnosti* a navazujícího *Akčního plánu* v roce 2016, schválením *Národní strategie čelení hybridnímu působení* a naavazujícího *Akčního plánu* v roce 2021 a vypracováním *Analýzy připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně* v roce 2022. Od ledna 2017 funguje na Ministerstvu vnitra **Centrum proti hybridním hrozbám**, které monitoruje dezinformace s dopadem na vnitřní bezpečnost.

V rámci Armády České republiky bylo zřízeno **Velitelství kybernetických sil a informačních operací**, které se věnuje hrozbám v informačním prostoru z pohledu obrany. Dezinformacím se v rámci své působnosti věnují také zpravodajské služby. Odborná pracovní skupina pro čelení hybridnímu působení při Bezpečnostní radě státu se věnuje hybridním hrozbám komplexně a od března 2022 působí jako koordinátor vládní politiky proti dezinformacím a společné strategické komunikace vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací při Úřadu vlády.

Boj proti dezinformacím je ale celospolečenským úkolem, tedy nejen pro státní správu, ale také pro politiky, osobnosti, neziskové organizace a veřejnoprávní média. V České republice se především díky neziskovému sektoru podařilo alespoň část veřejnosti informovat o hybridních hrozbách včetně těch dezinformačních.

Dalším krokem je zevrubná analýza, pochopení principů, na kterých dezinformace fungují a motivací jejich autorů i šířitelů. V tomto ohledu v České republice vůči veřejnosti velmi dobře působí

think tanky a občanská hnutí, ať už **Bezpečnostní centrum Evropské hodnoty**, nebo **Čeští elfové**, dále weby jako **manipulatori.cz**, **investigace.cz**, nebo **nfnz.cz**. Ve státní sféře je to pak např. *Centrum proti hybridním hrozbám* na Ministerstvu vnitra ČR či *Velitelství kybernetických sil a informačních operací* Armády ČR či *Bezpečnostní informační služba* prostřednictvím svých výročních zpráv.

Dále je zapotřebí zaujmout správný postup, zabývat se především jádrem problému, **tedy prevencí, nikoli pouhým vyvracením toho, co dezinformace tvrdí**. Jako jeden z účinných nástrojů se tak často uvádí tzv. **strategická komunikace**. Pokud se státu podaří mluvit k občanům jasně, srozumitelně, jednotně, koordinovaně a konzistentně, vysvětlovat své kroky, držet se svých rozhodnutí a tam, kde to jde, být transparentní, pak se logicky posiluje důvěra občanů ve státní instituce, a ti nejsou tolik náchylní podléhat manipulativním informacím.

Dalším způsobem je otevřeně odkrývat taktiku druhé strany, mluvit o tom, jak dezinformace fungují a jakým způsobem nás ovlivňují. Zřídit v České republice systém strategické komunikace státu doporučuje již *Audit národní bezpečnosti* z roku 2016. V roce 2022 se snad podaří předložit vládě *Návrh strategické komunikace státu*, který připravilo Ministerstvo obrany. Mezitím na některých úřadech (Úřad vlády, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo vnitra) již vznikla či vznikají pracoviště strategické komunikace, která se vzájemně koordinují.

Dlouhodobé prokremelské narativy

Dezinformace nejsou pouze aktuálním fenoménem, přestože se v souvislosti s COVID-19 a nyní s válkou na Ukrajině staly konkrétní, hmatatelnou a jasně pojmenovatelnou bezpečnostní hrozbou. **Jakožto informační operace Ruské federace jsou ale dezinformace v našem informačním prostředí přítomné dlouhodobě a sledují v různých obměnách stále tytéž cíle.** Po zevrubném prozkoumání informačního prostoru tak lze zobecnit narativy, které se vždy v daném kontextu halí do nového kabátu, které ale zůstávají v hloubce stejné.

I. Protisystémové narativy

Kvazi-mediální scéna nese boj proti hybridním hrozbám, dezinformacím, trestným činům z nenávisti a ve vybraných případech i terorismu velmi nelibě. **Narativ, který je při komentování podobných státních aktivit šířen, je obvykle prezentován jako boj za svobodu slova a obecně jako boj proti „nespravedlivému“ systému.** Státní aktivity jsou označovány za potlačování svobod a stát je pak vykreslován jako totalitní a srovnáván s předlistopadovou érou popř. nacismem a fašismem. Tento narativ nebývá příliš výrazný, ale objevuje se trvale v souvislosti s celou řadou událostí (*např. vydávání výročních zpráv o extremismu, trestní zločinů z nenávisti*) a institucí (*např. BIS, PČR, CTHH*).

Legitimní a standardní formy boje proti hybridnímu působení jsou kvazi-mediální scénou rámovány jako návrat komunistického režimu, „jediný správný názor“, „cenzura a totalita“ nebo „ideologické školení“. V poslední době se častěji objevují narativy zpochybňující legitimitu voleb, volených zástupců či státních institucí (*bezpečnostních složek, soudů apod.*). Tyto narativy mají za cíl podkopat legitimitu ústavního zřízení České republiky a vyvolat pocit, že participace na demokratickém procesu či zapojení do společenského života nemá smysl.

II. Prokremelské a protizápadní narativy

Prokremelský narativ je charakteristický popisem událostí ve prospěch Ruska a nekritickým šířením pohledu Ruska na konkrétní témata. **V souladu s ruskou propagandou vyzdvihuje Rusko jako nositele „tradičních hodnot“ a „ochránce obyčejných lidí“ v opozici k „dekadentnímu západu“ a „panovačnému Bruselu“, a to zcela v rozporu s faktickým stavem věcí.** Paradoxní je, že Rusko je dlouhodobě paralelně vykreslováno jako oběť agrese západních států a současně jako nezdolná velmoc, která kdyby jen chtěla, pokoří celý svět.

Prokremelský narativ se často doplňuje s protizápadním narativem. Ten je charakteristický akcentováním problémů, kterým čelí západní státy především v souvislosti s procesy tržního hospodářství a liberální demokracie. Součástí protizápadního narativu je silná kritika EU a NATO a jejich obviňování ze zapříčinění různých problémů (např. imigrace, válka apod.). Protizápadní narativ akcentuje „kulturní úpadek“ západní společnosti především v souvislosti s rozšiřováním práv LGBTQIA+ a snižováním dopadů klimatické změny.

III. Protiimigrační narativ

Protiimigrační narativ je stálíci české kvazi-mediální scény minimálně od roku 2015. **Tyto narativy mají nejčastěji charakter posilování negativního sentimentu vůči uprchlíkům, a to jejich démonizací skrze odkazování na jejich „cizost“ a nebezpečí.** Objevuje se poukazování na údajné kriminální incidenty či kulturní / náboženské požadavky a snahu cíleně dominovat západoevropskou kulturu. Na kvazi-mediální scéně trvale vyskytuje systematická produkce článků o kriminálních aktech migrantů, jejich podivném chování a problémech spojených s migrací v evropských státech s cílem budovat negativní obraz migrantů.

Do této kategorie spadá narativ, který kritizuje vládu za to, že údajně nadržuje uprchlíkům na úkor českých občanů, např. skrze vydávání štědrých dávek či poskytování prioritní zdravotní péče apod. Tento narativ jednak představuje záminku pro kritiku vlády a podněcuje šíření předsudečné nenávisti a xenofobie.

IV. Narativ proti tradičním autoritám

Kvazi-mediální scéna dlouhodobě šíří narativy, jejichž cílem je **podkopat důvěru v tradiční autority mimo státní správu, tedy veřejnoprávní média, akademické instituce, představitele vědy a vědecké postupy, neziskové organizace apod.** Tyto narativy se významně projevovaly během pandemie COVID-19, byť byly přítomny i před tím např. v rámci skupin, které odmítají očkování. Podobně jako u protisystémového narativu se jedná o podkopávání důvěry v nezávislé instituce, které tvoří pilíře demokratické společnosti a tedy v systém společenského uspořádání založený na demokratickém rozhodování, vládě práva, svobodě a rovnosti.

Je třeba zdůraznit, že nebezpečí dezinformačních narativů netkví v kritice vlády a jejích opatření, politik domlouvanych na úrovni EU, nedostatečné transparentnosti rozhodovacího procesu některých institucí či nedostatků liberální demokracie obecně. Konstruktivní kritika a demokratická opozice, stejně tak jako pluralita názorů a možnost výběru mezi několika řešeními jsou nedílnou součástí liberální demokracie. Dezinformační narativy ovšem všechny tyto principy popírají: manipulují s realitou, odvádějí pozornost od skutečných problémů a nabízejí zdánlivě jednoduchá řešení, která jsou v nejlepším případě naprosto nerealistická a v nejhorším případě poškozují zájmy České republiky tím, že sledují zájmy cizí moci.

Vaše dotazy jsme připraveni
zodpovědět na adrese
krit@mvcv.cz